

Talha Köse

tkose@setav.org

FETÖ, RADİKALLEŞME VE MÜCADELE STRATEJİLERİ

15 Temmuz sonrasında FETÖ ile mücadelede önemli mesafeler alınmıştır ancak halen radikal üst kademe kesim ile cemaat tabanı arasındaki ayrım, örgütle mücadele konusunda boşluklar oluşturmaktadır. “Cemaat” olarak tanımlanabilecek alt toplumsal katmanların kazanılması ve radikallikten arındırılması örgüte vurulabilecek önemli bir darbedir.

Radikalliğin kökeninde inanılan dava veya dünya görüşü uğruna hızlı ve köklü bir değişim arzusu bulunmaktadır.

Radikalitekteki değişim arzusu çoğu zaman yerleşik yapı ve kurumların işleyişinin hilafına gerçekleşmektedir. Radikalleşme ise bu değişim arzusunu benimseme ve bu arzuyu somut olarak hayata geçirmeye yönelik olarak yaşanan zihinsel değişim ve dönüşümdür. Radikalleşme çok boyutlu ve çok kapsamlı bir ortamın ve ekosistemin sonucu olarak ortaya çıkan bireysel ve toplumsal bir değişim sürecidir. Radikalleşme salt bir sonuç yerine ilerleyebilen ve geri-leyebilen dinamik bir süreçtir. Meselenin siyasi, kültürel, ekonomik, psikolojik, dini başta olmak üzere

birçok boyutu bulunmaktadır. Zamanın şartları ve içinde bulunulan toplumsal iklim, bütün bu sürecin işleyişinde etkili olabilmektedir.

15 Temmuz darbe girişiminin faili FETÖ'nün radikalleşmesi son derece uzun ve örtülü bir sürecin neticesi olarak şekillenmiştir. “Gülen cemaatinin” Fetullahçı Terör Örgütü'ne (FETÖ) evrilmesi uzun süre dikkatlerden kaçmıştır. Aslında FETÖ yapısı her zaman Gülen cemaatinin içinde yer alan daha çekirdek bir katmandı ve meşru cemaat zemini içerisinde uzun yıllar kendini gizleyebilmeyi başardı. En nihayetinde Türkiye'de yönetimi darbe ile ele geçirme çabası neticesinde ifşa oldu. “Cemaat” ile “örgüt” arasındaki girift ilişki FETÖ ile mücadele konusunda kafa karışıklıklarına neden olmaktadır.

Bu örgüt kendi içerisindeki katmanları açısından türdeş bir yapıya sahip değildir. Her katman ve kademe kendi içerisinde farklı özelliklere sahiptir. Örgütün üst düzey kesimlerinin zihinsel yapıları, örgüt liderinin aşırıcılığı da içerecek şekilde her türlü emrini meşrulaştırabilecek bir kesin adanmışlık özelliğine sahiptir. Bu kesimin zihinsel alt yapılarını ve davranış kodlarını değiştirmek oldukça zordur. Nitekim örgütün kritik noktalara yerleştirmiş olduğu kişiler arasında halen tespit edilememiş çok sayıda isim bulunmaktadır. Devletin mücadele çabasına rağmen örgütsel faaliyetlerini sürdürmeye çalışan, adanmışlık düzeyi yüksek çok sayıda kişi halen tespit edilememiştir.

Radikalleştirme Stratejisi

15 Temmuz darbe girişiminin faili olan FETÖ'nün radikalleşmesini anlayabilmek için çok katmanlı analiz yapmak bir zorunluluktur. 15 Temmuz darbe girişiminin üzerinden dört yıl geçmiş olmasına rağmen FETÖ'nün radikalleştirme stratejisi ve aşırıcılığa sapması konusunda halen aydınlatılamamış birçok nokta bulunmaktadır. Herkesin kafasındaki temel soru dışarıya karşı son derece ılımlı ve kuşatıcı bir görüntü vermeyi başarabilen bu örgütün nasıl olup da böylesi kanlı bir darbeyi hayata geçirmeye karar verdiğidir. Verilen darbe kararının ise son derece sistematik, koordineli ve soğukkanlı bir şekilde hayata geçirilebilmiş olması ayrı bir muammadır.

Örgütün lideri, ideolojisi, eleman kazanma stratejisi, siyasi pozisyonu ve tavrı, devlet ve bürokrasiye vermiş olduğu izlenim, toplumun geneline vermiş olduğu mesaj ve uluslararası topluma vermiş olduğu izlenim ve imaj kendi içerisinde tutarsızlık barındırmaktadır. Bu tutarsızlık büyük resmin tüm kademeleri ile okunduğunda anlamlı hale gelmektedir. Bütün bu hareketi özünde

kapsamlı bir toplumsal hareket yerine bir elit hareket olarak ele almak daha doğru bir yaklaşım olacaktır. FETÖ yapısı itibarı ile çok katmanlı bir organizasyondur ancak örgüt en başından beri bir elit hareketi olarak tasarlanmıştır. Örgütün yapısı, elit ve üst kademedeki kişileri kazanmak ve bu kişilerin bağlılıklarını muhafaza etme önceliği doğrultusunda şekillendirilmiştir. Hedefledikleri zihinsel dönüşüm stratejilerini ise örgütün üst düzeyindeki kişilere yönelik olarak özel biçimde tasarlamışlardır. Bu kişilere yönelik olarak yapılan endoktrinasyon ve zihinsel dönüşüm çalışmaları, örgütün daha alt katmanlarına yönelik olan çalışmalardan büyük ölçüde farklılıklar göstermektedir. Bu yönü ile örgütün her katmanında yer alan kesimler, örgütün farklı veçheleri ile karşılaşmaktadırlar.

Örgütün tabanını oluşturan sempatzan kesim çoğunlukla üst düzeydeki elit kesimin geçirmiş olduğu endoktrinasyona maruz kalmamaktadır. Radikalleşme düzeyi olarak ise her katmanın kendine has özellikleri bulunmaktadır. Örgütün daha geniş alt kademeleri ve katmanlarını oluşturan kimseler örgütü dini eksenli bir sivil toplum yapılanması ve bir dini cemaat olarak tanımaktadır. Bu kesimler örgütün kendilerine sağlayabileceği maddi ve manevi imkanların farkında olsalar da örgütün daha üst düzeydeki ilişki ağlarına dair detay bilgiye sahip değildir. Çoğu vatandaş seküler örgün eğitim içerisinde almadıkları din ve ahlak eğitimini alabilmeleri için kendi çocuklarını örgüt okullarına yollamışlardır. Örgüt oluşturduğu devasa alternatif eğitim alt yapısı ile hem modern eğitim hem de belirli düzeyde değerler eğitimi sağlamıştır. Üniversiteye hazırlanan öğrenciler için dersane eğitimi, üniversite öğrencileri için de yurt alt yapısı sağlamaktaydı. Örgüt esnaf için yeni bir müşteri ve muhatap kitlesi, bürokratlar için ise bir ikbal ışığı oldu. Türkiye'deki eğitim sisteminin boşluklarını ve

aksaklıklarını değerlendiren örgüt, kendine niş bir alan oluşturmuştur. Toplumun diğer alanlarında dışlandıklarını hisseden veya yükselme hırsları olan kesimler örgütü manivela olarak kullanmışlardır. Örgütün bu imkan ve alt yapıdan istifade eden kesimler örgüte sempati duyup bağlılık hissetmeler de üst kesimin sahip olduğu adanmışlık düzeyine sahip değildi. Örgütün alt kesimlerinde inançsal sempati ve karşılıklı çıkar ilişkisi hakim motivasyon kaynağı idi.

Üst kademede yer alan dini söylemi yaygınlaştıran "örgüt imamları" askeri okullarda, polis kolejlerinde okuyan, bürokrasi ve yargı içinde yer alan ve bu kişilerin örgüt içinde bağlılıklarını oluşturmaya ve muhafaza etmeye çalışan kesimler, özel bir zihni dönüşümden geçirilmekteydi. Bu kesimlerin endoktrinasyonu örgüt içinde en fazla üzerinde durulan konu olmuştur. Bu kişilerin evlilik, iş hayatı ve sosyal çevreleri de dahil olmak üzere tüm alanları bir şekilde denetim altında tutulmakta ve mümkün olduğunca bu denetimin dışına çıkmamaları hedeflenmektedir. Bu kesimler ortaokul ve lise yıllarından itibaren uzun soluklu bir zihinsel dönüşümden geçirilmektedir. Örgütün hedefi özellikle bu kesimin hayatlarında örgüt tarafından denetlenemeyecek ve müdahale edilemeyecek hiçbir alanın kalmamasıdır.

Toplumsallaşma Çabaları

İlk çıktığı dönemlerde faaliyetlerini gizli olarak yürüten FETÖ, 1990'ların ortasından itibaren daha geniş toplumsal kesimlere ulaşma çabası içinde olmuştur. FETÖ'nün kurmay aklını belirleyenler toplumun mümkün olan en fazla kesimine ulaşarak bu kesimleri etki altına almayı hedeflemekteydi. Maddi kaynak ve insan kaynaklarını genişletmek için ulaşabildikleri toplumsal tabanı genişletmeye çalışmışlardır ve bu konuda kısmen başarılı olabılmış-

FETÖ'nün radikalleştirme stratejisi ve aşırıcılığa sapması konusunda halen aydınlatılmamış birçok nokta bulunmaktadır. Herkesin kafasındaki temel soru dışarıya karşı son derece ılımlı ve kuşatıcı bir görüntü vermeyi başarabilen bu örgütün nasıl olup da böylesi kanlı bir darbeyi hayata geçirmeye karar verdiğidir.

lerdir. Ancak bu genişleme aynı zamanda örgüt açısından belirli riskleri beraberinde getirmiştir. Hızlı büyüme ve kontrolsüz genişleme örgütte gereksiz bir özgüven oluşmasına ve eski dönemde dikkat ettikleri "tedbir" ve "takiye" yaklaşımlarının gevşemesine neden olmuştur. Uzun yıllardır soğukkanlı ve sessiz bir şekilde teşkilatlanan ve genişleyen örgütte iş dünyası ve siyasi iktidara yönelik daha saldırgan bir tavır belirlemeye başlamıştır. Örgüt içerisinde alttan alta süren radikalleşme çizgisi, güç ve özgüven zehirlenmesiyle hedeflenen değişim erkene çekilmiştir. Bu kesimlerle çeşitli düzeylerde ilişki kurulması örgütün finansmanı ve yaygın etkisinin sağlanması için önem arz etti. Temelde önemli noktalarındaki kişi ve aktörlere ulaşmak örgütün öncelikli hedefi olmuştur. Bu stratejiyi Türkiye dışında da hayata geçirmeye çalışmışlardır. Buldukları ülkelerde elit eğitim kurumları oluşturarak ve üst düzey siyaset ve iş çevreleri ile etkileşme çabası içinde olmuşlardır. Tespit ettikleri ve kendi kriterlerine uygun gençleri örgüte kazandırırken bu gençlerin hayatlarına dair on yılları bulan planlamalarda bulunmak-

tadırlar. Bu gençler her aşamada farklı şekillerde denemekte ve örgüte aidiyetleri teyit edilmeye çalışılmaktadır. Örgüt hedeflerinden sapanlar ise tekrar kamplara ve yeniden eğitim çalışmalarına alınarak bağlılıkları garanti altına alınmaya çalışılmaktadır. Örgüt hedeflerinden veya emirlerinden sapanlar ise çeşitli maddi ve manevi yöntemlerle cezalandırılmaktadır. Hedeflenen dönüşümü tepeden aşağı doğru gerçekleştirme çabası içinde hareket edilmektedir. Bütün siyasi, toplumsal ve iktisadi zemin ve uluslararası bağlantılar bu elit mekanizmanın üzerinde duracağı bir dayanak olarak planlanmıştır.

FETÖ toplumun zeminine ve örgütün sempaticanlarına vermiş olduğu mesaj ile militanları ve üst düzey yöneticilerine vermiş olduğu mesajlarla büyük ölçüde farklılıklar göstermektedir. Özellikle örgütün üst düzey elemanı ve sempaticanı olanlar haricindeki kesimlere verilen mesajlar tamamen bu kesimlerin dünya görüşleri ve siyasi, toplumsal ve iktisadi beklentileri ile fazla çelişmeyecek şekilde belirlenmiştir. Çoklu mesajın koordineli verilmesi, FETÖ'nün dış analizciler ve

takipçiler açısından anlaşılmasını zorlaştıran bir faktördür. Bugün için Türkiye'nin özellikle uluslararası arenada FETÖ ile mücadele konusunda zorlanması ve muhataplarını FETÖ'nün bir terör örgütü olduğuna ikna edememesinin nedeni örgütün buldukları ortama göre çoklu mesaj verebiliyor oluşundandır.

15 Temmuz sonrasında FETÖ ile mücadelede önemli mesafeler alınmıştır ancak halen radikal üst kademe kesim ile cemaat tabanı arasındaki ayrım, örgütle mücadele konusunda boşluklar oluşturmaktadır. Örgütün daha radikal unsurları ile mücadele öncelikle hassasiyet gerektiren bir konudur. "Cemaat" olarak tanımlanabilecek alt toplumsal katmanların kazanılması ve radikallikten arındırılması örgüte vurulabilecek önemli bir darbedir. Bu ayrımın netleştirilmesi yakın dönemde FETÖ ile mücadelenin en zorlu ayağıdır. Örgüt sempaticanlarına yönelik yanlış mücadele yöntemleri uygulamak, bu kesimleri de radikalleştirebilir. Örgütün farklı katmanları ile hassasiyeti elden bırakmadan uzun soluklu bir mücadele vermek, örgütü etkisiz hale getirmenin anahtarıdır. **1**

Uzun yıllardır soğukkanlı ve sessiz bir şekilde teşkilatlanan ve genişleyen örgütte iş dünyası ve siyasi iktidara yönelik daha saldırgan bir tavır belirlemeye başlamıştır. Örgüt içerisinde alttan alta süren radikalleşme çizgisi, güç ve özgüven zehirlenmesiyle hedeflenen değişim erkene çekilmiştir.